

ДИТЯЧИЙ ТЕАТР ЛЯЛЬОК ЯК ПРОВІДНА ЛІНІЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ У ЗНЗ

Статтю присвячено процесу розвитку естетичного смаку молодших школярів у театральній – сценічній діяльності аматорського дитячого театру ляльок, що внаслідок поетапного включення дітей до театральної-сценічної діяльності, пошукового візуально-пізнавального, евристичного та зображувального процесів, вектор їхнього розвитку мав напрям від елементарних виявів творчості до самостійного творчого пошуку в театральній-сценічній діяльності.

Ключові слова: театральна-сценічна діяльність, аматорський дитячий театр ляльок, зображувальний процес, художньо-естетичні категорії.

Одним із стратегічних напрямків, визначених державними документами - Законом України “Про освіту”, національною програмою “Освіта (Україна XXI століття)”, Концепцією національного виховання та Концепцією художньо – естетичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах є створення умов для виховання і навчання розвиненої особистості. Вагомим значення набувають питання вдосконалення естетичного виховання підростаючого покоління, формування та розвитку естетичних почуттів, художніх вподобань та смаків.

Естетичний смак привертає увагу численних дослідників як інтегрований показник естетичної культури, духовності й індивідуальної своєрідності особистості (О. Буров, Ш. Герман, О. Дивниненко, Л. Коган, О. Лармін, В. Лисенкова, А. Лосев, І. Маца, В. Розумний, В. Скатерщиков, В. Шестаков, Р. Шульга); естетизованих почуттів і переживань (Л. Виготський, О. Костюк, О. Лазаревська, А. Молчанова, С. Рубінштейн, Б. Теплов); гармонійності єдності чуттєвого і раціонального (В. Липський, Б. Лихачов, Є. Яковлев).

Проблеми розвитку і формування естетичного смаку розкрито у працях О. Дивниненко, І. Долецької, С. Долуханова, А. Зися, М. Киященка, І. Лазарева, Н. Лейзерова, В. Мозгота, В. Панченка, Л. Ритікової та ін., у дослідженнях зарубіжних авторів – Г. Айзенка, М. Бредслі, В. Кенника та інших.

Існують різні наукові підходи до розвитку і формування естетичного та художнього смаку учнівської молоді й інших груп населення: Б. Івасів та Т. Лисінська (розвиток естетичного смаку молодших школярів); С. Барило, В. Баєвський, І. Казимирська, О. Маленицька (розвиток смаків старшокласників); О. Коробко, Г. Падалка (формування естетичних і художніх смаків майбутніх вчителів); Л. Литвиненко (розвиток художніх смаків у процесі ознайомлення з різними видами мистецтва); А. Ахмедова та Т. Філіп'єва (роль естетичного виховання у формуванні та розвитку естетичного смаку); О. Ігнатович (процес формування художньо-естетичного смаку підлітків у процесі літературно-творчої діяльності); Л. Шульц (відображення дійсності в естетичному смаку); Н. Калашник (історико-педагогічна генеза формування естетичних смаків учнівської молоді у процесі навчально-виховної діяльності).

Протягом останніх років особлива увага звертається на виховні можливості дозвілля дітей. Дозвілля розглядається як специфічна форма для виховання

підростаючого покоління, формування світоглядної культури, потреб, смаків, почуттів та емоцій.

У працях Б. Бриліна, А. Воловика, В. Воловика, Ю. Жданович, В. Лупійчука, І. Петрової, М. Фіцули, Н. Цимбалюка, А. Цьось, В. Черних розкрито значний потенціал дозвілля із погляду соціалізації, самореалізації та творчого розвитку особистості. Застосування методики проектування багатоцільових соціально-культурних дозвіллевих програм розглянуто у дослідженнях В. Кірсанова. Можливості комплексної реалізації розвивальної та рекреаційно-розважальної функції дозвілля, яке впливає на розвиток смаку, досліджували М. Аріарський, М. Поплавський, Б. Тріодін та ін.

Досліджено окремі важливі аспекти зазначеної проблеми, а значення творчо-пізнавальної роботи та театральної-сценічної діяльності та їх ролі у процесі розвитку естетичного смаку, самостійності, творчої ініціативи молодших школярів ще недостатньо повно розкрито у сучасних наукових працях. Це спричинює суперечність між завданнями в галузі виховання і відсутністю науково обґрунтованих змісту, форм і методів, спрямованих на досягнення розвитку естетичного смаку молодших школярів засобами дитячого аматорського театру ляльок.

Мета статті – теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити методику розвитку смаків молодших школярів у процесі театральної-сценічної діяльності аматорського дитячого театру ляльок.

Постановку та вирішення таких завдань:

- проаналізувати наукові праці з досліджуваної проблеми і узагальнити теоретичні засади розвитку естетичного смаку молодших школярів у процесі театральної-сценічної діяльності в аматорському дитячому театрі ляльок в умовах дозвілля;

- уточнити такі поняття як (“естетичний смак”, “молодші школярі”, “театральна-сценічна діяльність”, “аматорський театр”, “мистецтво театру ляльок”, “дозвілля”, “дозвіллева діяльність”);

- проаналізувати стан і проблеми організації роботи дитячих лялькових колективів та визначити особливості театральної – сценічної діяльності і педагогічні можливості театру ляльок у процесі розвитку естетичного смаку молодших школярів;

- визначити структурні компоненти, показники та критерії та рівні сформованості естетичних смаків молодших школярів;

- обґрунтувати педагогічні умови розвитку естетичних смаків молодших школярів в аматорському дитячому театрі ляльок в умовах дозвілля;

Проаналізовано філософську, мистецтвознавчу, культурологічну, психолого – педагогічну, соціологічну та історичну літературу, узагальнено теоретичні положення як основу для розробки педагогічної методики розвитку естетичного смаку молодших школярів у дозвіллевій театральній – сценічній діяльності аматорського дитячого театру ляльок. Розкрито значення естетичного смаку для розвитку індивіда, визначається його зміст і структура, характеризуються особливості вияву естетичного смаку такої вікової категорії як молодші школярі. Особлива увага приділяється проблемам аматорських дитячих театрів ляльок, та театральній – сценічній діяльності молодших школярів як фактору розвитку їх естетичних смаків.

Виявлено різні підходи до пояснення природи смаку людини, а саме: сприйняття прекрасного детерміновано в одних ученнях об’єктивно – нормативними передумовами, а в інших – суб’єктивно – особистісними. У процесі порівняння зазначених підходів відповідно до педагогічного контексту заслуговує на

увагу теоретичне положення про те, що наявність загальних норм, котрі зумовлюють формування естетичних смаків багатьох людей (Ф. Хатчесон, Д. Юм). Розвиток наукової думки поступово привів до усвідомлення формування смаку особи в діалектичному взаємозв'язку її індивідуальних (психофізичних) особливостей та загальних норм, які зумовлені соціокультурним середовищем. Для педагогічного аналізу проблеми смаку методологічне значення має визначення І.Канта, що, з одного боку, судження смаку індивідуальне, і тому про смаки не сперечаються, з іншого – між смаками існує дещо спільне, що дає змогу аналізувати й обговорювати смаки кожної окремої особистості.

У вітчизняній науковій думці (А. Архангельський, Р. Гонорський, М. Драгоманов, М. Костомаров, І. Кронберг, П. Лодій, О. Могилевський, О. Потебня, Ф. Прокопович, І. Рижський, П. Сохатський, І. Франко, Л. Якоб) смаки людини визначаються як внутрішнє відчуття краси, де виявляється індивідуальна і національна відмінність цього феномену естетичної культури. Таким чином, категорія “смак” в історії філософської та естетичної думки розглядалась із погляду його естетичної та пізнавальної цінності, але підкреслювалось і значення нормативного характеру смакових установок і переваг.

У сучасній філософсько-естетичній, психолого-педагогічній науковій літературі (О. Буров, В. Бутенко, М. Каган, Л. Каган, А. Молчанова, М. Овсянникова, Г. Падалка, В. Разумний, О. Рудницька, В. Скатерщиков, Є.Яковлев) естетичний смак розглядається як універсальна, інтегральна і водночас індивідуальна властивість людини. Як відносно стійка система він впливає на естетичне ставлення суб'єкта до явищ дійсності та мистецтва і виступає стимулом до перетворювальної, художньо-творчої діяльності особи. Процес розвитку естетичних смаків молодших школярів передбачає формування здібностей художньо-естетичного сприйняття явищ дійсності та мистецтва, навичок естетичного оцінювання і суджень, формування системи естетичних критеріїв у сфері художньо-творчої діяльності.

Численні тлумачення естетичного смаку як одного з компонентів естетичної культури особи не тільки не заперечують одне одного, а навпаки доповнюють їх, підтверджуючи складність проблеми та багатоплановість її висвітлення.

Ми виявили структурні компоненти естетичного смаку – сприйняття, емоційне ставлення, оцінне судження, інтерес, потреби і мотиви до художньо-естетичної діяльності. З огляду на це, процес розвитку естетичних смаків молодших школярів безпосередньо пов'язаний із формуванням їх почуттєвої сфери, художніх інтересів і потреб у галузі мистецтва, набутті естетичних знань і навичок та ціннісних орієнтацій через сприймальну, оцінно-вибіркову й активно-творчу діяльність.

Особливість естетичного смаку з позиції педагогіки полягає у виявленні умов та засобів його становлення як властивості, що характеризує особистість людини в цілому. Результати дослідження показали, що проблема розвитку естетичного смаку набуває особливого значення для такої вікової категорії, як молодші школярі. Керований і педагогічно регульований процес розвитку естетичного смаку відображує естетичні уподобання молодших школярів і залежить від змісту суджень і оцінок, ступеня творчого підходу до діяльності. Вибірковість смакових уподобань зумовлює характер напрямів художньо-творчої діяльності молодших школярів, їх естетичного самовдосконалення.

Спираючись на проблематику статті встановлено, що театр ляльок – це синтетичний вид мистецтва, який включає в себе декілька видів мистецтв; його

жанрово-стильова багатогранність позначена розмаїттям тематики та змісту драматургічного матеріалу, що сприяє формуванню ціннісних орієнтацій, смаків та ідеалів молодших школярів. Це синкретичний вид мистецтва, який передбачає широкий діапазон та розмаїття переходів емоційно-інтонаційних барв, творчих ідей, які зумовлюють естетичні переживання, а також впливають на емоції та почуття, формуючи характерну для особистості молодшого школяра здатність до рельєфного уявлення художнього образу; йому притаманно мистецтво акторської імпровізації, котре спрямоване на стимулювання художньо-творчого потенціалу особистості молодшого школяра, максимальну активізацію його фантазії, творчої уяви і художнього мислення.

Основними функціями, які найповніше розкривають художньо-виховний потенціал мистецтва театру ляльок, є: художньо-естетична, видовищна, сублімаційна, об'єднувальна, рекреативно-гедоністична, комунікативна, естетична та виховна.

Зважаючи на необхідність виявити різні рівні сформованості естетичних смаків молодших школярів було розроблено критерії діагностики цих рівнів.

Було визначено критерії його сформованості: мотиваційний, діяльнісний, когнітивний і почуттєво-емоційний. Розвинутість естетичних смаків залежить від рівня художньо-естетичних знань, сформованості почуттєвої сфери, рівня образного мислення, інтелектуальних здібностей, навичок спілкування з високохудожніми явищами лялькової театральної культури і творчого підходу до театрално-сценічної діяльності.

Рівень сформованості естетичних смаків ми розглядали як характеристику емоційної й інтелектуальної культури особистостей молодших школярів, що виявляється у їх власних уподобаннях у галузі мистецтва театру ляльок; через розуміння емоційного змісту переглянутого; вміння оцінити переглянуте; пізнавальні, творчо-виконавські здібності молодших школярів у сфері театру ляльок. Стан сформованих естетичних смаків молодших школярів ми визначили за такими показниками: з'ясування переваг молодших школярів у сфері театру ляльок; залучення молодших школярів до перегляду лялькових вистав, та участь у тих дозвіллевих заходах, в яких є елементи театру ляльок; здатність до сприйняття лялькових вистав, лялькових концертних номерів і театралізованих дозвіллевих заходів, в яких використовуються театральні ляльки; обсяг знань у галузі мистецтва театру ляльок.

Результати розвитку основних компонентів естетичного смаку молодших школярів на основі розроблених критеріїв і показників дали змогу виявити три рівні його сформованості: низький, середній, високий.

У статті визначено особливості використання мистецтва театру ляльок для занять із молодшими школярами в умовах дозвілля. Основне завдання полягає в тому, щоб організація таких занять у процесі дозвіллевої діяльності сприяла формуванню ціннісних орієнтацій, культурних потреб, естетичних смаків, емоційної сфери молодших школярів.

Поняття “дозвілля” визначається як особлива сфера життя особи, що містить великі можливості для виховання дитини, оновлення і розвитку особистості, набуття досвіду для вирішення життєвих проблем.

Дозвіллева діяльність розглядається як перший спосіб виявлення суспільних відносин, форма функціонування і розвитку суспільства, спосіб життєдіяль-

ності людини, її індивідуального самоствердження та спілкування, усвідомлення свого буття у часовому континенті – минулому (А. Жарков); процес активного засвоєння особистістю суспільних та виробничих відносин, що залежать від інтересів і потреб її політичного, культурного та морального розвитку (А. Жарков, В. Чижиков); підсистема духовного та культурного життя суспільства, що поєднує в собі соціальні інститути, які забезпечують поширення й активне засвоєння культурних цінностей із метою формування творчої особистості (М. Максютін).

Українські дослідники (Т. Гончар, І. Гутник, М. Татаренко, Г. Усачова, Т. Чернігівець, Г. Шипота) виявили, що проблема гармонійного розвитку в умовах дозвілля є багатоаспектною, вона потребує подальшого вивчення і розробки.

Істотним для написання статті стало положення про інтеграцію розвивальної та рекреаційно-розважальної функцій дозвілля. Як переконує практика, багато театральних і лялькових гуртків та колективів працюють переважно в системі додаткової освіти, маючи своїм завданням формування навичок з акторської майстерності, режисури спектаклів, практично не враховуючи рекреаційно-розважального аспекту. Між тим, заняття мистецтвом театру ляльок мають значний рекреаційний потенціал, вони спрямовані на відновлення розумової працездатності, на гармонізацію емоційної сфери молодших школярів.

Підкреслюється, що ефективний розвиток естетичного смаку молодших школярів в аматорському дитячому театрі ляльок відбувається за певних педагогічних умов, визначених у дослідженні. Педагогічні умови процесу розвитку естетичних смаків молодших школярів включали розгляд таких компонентів: цільових настанов і завдань із розвитку естетичного смаку молодших школярів; принципів виховної роботи, спрямованої на формування у молодших школярів естетичного смаку; змістовності драматургічного матеріалу і вимог до нього; структуру і специфіку педагогічного процесу; його основні етапи і методи розвитку естетичного смаку молодших школярів; форми організації й оптимальні умови; основні шляхи та засоби й методичні аспекти; особистість керівника лялькового колективу; управлінська діяльність; організація роботи з учнями; педагогічний експеримент у колективі та його роль в успішному вирішенні проблеми.

Формувальний експеримент здійснювався у чотири етапи: на першому етапі здійснювалась психолого-педагогічна діагностика дітей, що приступають до занять у ляльковому колективі за критеріями, відповідними вихідним цільовим установкам. Діти отримували інформацію про специфіку театру ляльок, про його виникнення і розвиток, про його різноманітні жанри та їх специфіку. Молодшим школярам було доведено про відзнаки лялькового театру від інших видів театрального мистецтва (музичного, драматичного, театру пантоміми), про коло художньо-сценічних образів, засоби сценічної виразності, виховні можливості цього виду мистецтва.

З оглядом на педагогічну і творчу доцільність другий етап дослідно-експериментальної роботи включав у себе роботу над сценічним втіленням українських народних казок “Кіт і Півень” та “Кіт і Собака” під педагогічним керівництвом педагога – керівника колективу. Вибір класичного літературного матеріалу для експериментальної роботи був пов’язаний із тим, що саме на основі класичного мистецтва формуються і розвиваються індивідуальні естетичні смаки. Із культурного фонду минулого кожний обирає найбільш близьке до нього внаслідок тих чи інших вікових, психічних, національних особливостей.

Третій етап експериментально-дослідної роботи включав блок завдань, спрямованих на засвоєння молодшими школярами знань у галузі мистецтва театру ляльок, набуття практичних вмінь і навичок сценічної мови, сценічного руху, дії з уявними предметами, взаємодії з партнерами і психотехніки.

Вирішального значення набувала змістовна зорієнтованість завдань на формування естетичного смаку молодших школярів. Відзначимо, що блок цих завдань вільно інтегрувався у виховний процес аматорського дитячого лялькового колективу, взаємодіючи з іншими стратегіями художньо-творчої діяльності колективу.

На четвертому (творчому) етапі дослідження ми вирішували головне завдання – організацію театральну-сценічну діяльність як комплексного засобу формування естетичного смаку молодших школярів.

Дослідно-експериментальна робота на цьому етапі проходила на основі театральну-сценічної діяльності (оволодіння вміннями і навичками), яка була спрямована на розвиток естетичних смаків молодших школярів.

За програмою дослідно-експериментальної роботи молодші школярі залучалися до “малих форм” театральну-сценічного мистецтва театру ляльок. Це були міні-вистави, які включали літературний матеріал, співи, танцювальні номери, що в цілому забезпечує театральну дію. Глибоко національні, з певним колоритом художньої мови (вербальної, вокальної, хореографічної) віршованих текстів, що були використані у міні-виставах, вони надавали можливість молодшим школярам відштовхуватись від знайомих образів і орієнтуватись у сприйманні нової інформації, занурюватись у більш складний за змістом, виразністю, жанром, характером виконання художній простір. Ці види роботи сприяли вихованню художньо-естетичного сприйняття образної суті, мелодійності, ритму, краси поетичного слова, відчуття виразності засобів різних видів мистецтв і мали великий вплив на формування естетичних смаків молодших школярів.

До експериментальної програми було внесено різноплановий репертуар (п'єси казки Т. Киричик “Щоб з жабками було, коли б рака не було”, С. Скиби “Пригоди у лісі”, сценічна композиція за п'єсою С. Когана й І.Єфремова “Ще раз про Червону Шапочку”, казка-інсценівка “День народження Веселки”, вертепні драми “Дитячий вертеп” та “Вертеп”), що мало позитивний виховний вплив на молодших школярів, оскільки відображені у змісті художньо-естетичні цінності слугували формуванню естетичних смаків і художньому засвоєнню дійсності.

Формуючий експеримент відобразив об'єктивну картину динаміки зростання рівнів сформованості естетичного смаку молодших школярів в умовах розробленої та апробованої методики. Перевірка результативності проведеної експериментальної роботи здійснювалась на основі порівняльного аналізу рівнів сформованості естетичного смаку. Дослідження сформованості рівнів естетичного смаку проводилось шляхом порівняння результатів виконання творчих завдань, доповнених характеристиками і проявами творчих умінь кожного з виду театральну – сценічної діяльності. На основі виділених нами критеріїв (емоційного, мотиваційного, когнітивного, діяльнісного) було визначено рівні розвитку естетичного смаку молодших школярів в діяльності аматорського дитячого театру ляльок: низький середній і високий.

Низький рівень відображає слабку емоційність, яка характеризується байдужістю молодших школярів до сприйняття мистецтва театру ляльок, побою-

ванням показувати свій емоційний стан, пасивність у відтворенні художніх образів у висловленні своїх суджень щодо побаченого, у вираженні свої почуттів засобами міміки. Домінанта мотивів бажання отримати гарну оцінку та похвалу щодо виконання завдань у театральній діяльності визначає репродуктивний її характер, відсутність бажання експериментувати (у роботі з театральними ляльками). Участь у пошуковій діяльності можлива лише за допомогою керівника колективу. В образно-асоціативному мисленні домінує аналогія. Самостійні міркування про художні образи відсутні. У своїх малюнках ці діти неадекватно відтворюють конструктивні особливості сценічного образу, який вони втілюють, та неправильно добирають засоби сценічного вираження, слабо володіють технікою керування театральною лялькою, не усвідомлюють процес пошуку форми та кольорових і тональних відношень при створенні театральної ляльки. Створені ними театральні ляльки не мають естетичного вигляду. За малюнком неможливо впізнати, який саме об'єкт зображено.

Середній рівень характеризується зацікавленістю молодших школярів деякими явищами мистецтва театру ляльок, вони намагаються створювати сценічні образи, для них характерні стереотипні висловлювання естетичних суджень стосовно побаченого, такі діти характеризуються стриманістю показу власного емоційного стану. Домінантою мотивації до театральній діяльності цих дітей є бажання більше знати про мистецтво театру ляльок. У цих дітей за часткової стимуляції керівника колективу спостерігаються уявно-фантазійні прояви у створенні сценічного образу. За допомогою керівника ці діти виконують творчі завдання, частково правильно відтворюють особливості створення сценічного образу, часто плутаються у доборі потрібних засобів вираження мови та пластики рухів театральної ляльки, невпевнено користуються театральною лялькою як виразним засобом, володіють окремими художніми техніками створення театральної ляльки. Театральні ляльки, які створюють ці молодші школярі, мають ознаки естетично створеної ляльки.

Високий рівень сформованості естетичного смаку молодших школярів характеризується такими особистісними якостями, як відчуття краси, почуття радощів, захоплення, милування і здатність на цій основі емоційно відгукуватися на різноманітні вияви естетичного у театральній діяльності. Ці діти активно виражають свої почуття, імітують художні образи рухами, мімікою, жестами, у різних формах висловлюють свої судження, сміливо показують свій емоційний стан, зацікавлено вивчають і оцінюють предмети і явища довкілля та такий вид мистецтва, як театр ляльок. Для цих школярів властивий стійкий інтерес до театральній діяльності, потреба у самовираженні засобами мистецтва театру ляльок, прагнення до гармонії у відтворенні сценічних образів у роботі з театральною лялькою. Ці діти активні у пізнанні довкілля й мистецтва театру ляльок, розуміють явища навколишнього світу і способи їх відображення в мистецтві театру ляльок, образно мислять, знають засоби мистецтва театру ляльок, мають дієву уяву, фантазію, інтуїцію, гарний естетичний смак. При виконанні творчих завдань вони добре відображають основні конструктивні особливості художнього образу, засобами сценічного руху і мовної характеристики театральної ляльки відтворюють її образ, вдало знаходять гармонійні співвідношення пропорцій тіла театральної ляльки, кольору і тону в процесі її створення, мають навички роботи з художніми матеріалами, творчо реалізують художньо-образне рішення, у театральній роботі оригінальні та самостійні.

Висновки. Дослідженні творчі завдання та їх виконання розглядаються з погляду творчої самореалізації молодших школярів, а також оволодіння ними новими знаннями та способами театральнo-сценічної діяльності. Для оволодіння новими знаннями використовувалися методи і завдання, спрямовані на стимулювання до творчої театральнo-сценічної діяльності молодших школярів. Такими методами є рольова гра (художня, пізнавальна), що забезпечує у навчально-виховному процесі емоційну обстановку, створює сприятливий для засвоєння знань настрій, заохочує до навчання; метод створення ситуацій інтересу до оволодіння знаннями, тобто використання цікавих пригод, гумористичних уривків, випадковостей, життєвих несподіванок; метод опори на життєвий досвід, тобто використовуються повсякденні спостереження дітей (факти, явища, події).

Організацію занять театром ляльок будували на принципах: відходу від стереотипів, структурної різноманітності та режисури; залучення молодших школярів до співпереживання, створення відповідно до теми занять, емоційного настрою (включення ігрових, казкових моментів, інших видів мистецтв); наявності трьох основних структурних компонентів занять (відповідно до законів будь-якої творчості) – сприймання, формування творчого задуму, посилення творчої реалізації.

Моделювання змісту занять здійснювали на основі єдності універсальних художньо-естетичних категорій (“естетичний смак”, “театральна лялька”, “композиція”, “художній образ”, “форма”, “колір”), які сприяли ефективному опануванню молодшими школярами специфіки художньо-образної мови різних видів мистецтв, які входять у поняття “театр ляльок” та розумінню його цілісності через спільний тематизм. Розробляючи заняття, педагоги враховували індивідуальні особливості дітей, їх здібності, інтереси, тому з підвищенням ролі диференціації художньо-творчої діяльності дітей, у формувальному експерименті надано переваги художньо-ігровим формам роботи (театралізовані: інсценізація, імітація, лялькові діалоги та сценки; хореографічні: танцювальні пісні-ігри, пластичне інтонування тощо).

Значний внесок розвитку естетичного смаку молодших школярів у театральнo-сценічній діяльності аматорського дитячого театру ляльок, що внаслідок поетапного включення дітей до театральнo-сценічної діяльності, пошукового візуально-пізнавального, евристичного та зображувального процесів, вектор їхнього розвитку мав напрям від елементарних виразів творчості до самостійного творчого пошуку в театральнo-сценічній діяльності. Аналіз результатів дослідження свідчить про те, що між виділеними критеріями і факторами, які зумовлюють процес розвитку естетичних смаків молодших школярів у театральнo-сценічній діяльності аматорських дитячих театрів ляльок, існує міцний кореляційний зв'язок.

У роботі підкреслюється, що впровадження їх у практику навчально-виховної роботи лялькових аматорських дитячих колективів сприяє збагаченню емоційної, мотиваційної, когнітивної сфер, що стимулює самовираження у практичній творчій театральнo-сценічній діяльності, тобто дає змогу досягти більшої ефективності у підвищенні рівня розвитку естетичного смаку молодших школярів, вихованців аматорських дитячих лялькових колективів.

Список використаної літератури

1. Горбенко С.С. Підготовка студентів музично-педагогічного факультету до виховної роботи в школі в позаурочний час : методичні рекомендації / С.С. Горбенко. – К. : КДПІ, 1990.
2. Идеи эстетического воспитания. – М. : Искусство, 1973. – Т. 2. – С. 158.
3. Иванов И.С. 250 гимнастических упражнений / И.С. Иванов. – М., 1972.
4. Йосипенко М.К. Театральна культура / М.К. Йосипенко. – К., 1966.
5. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения / Я.А. Коменский. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 2. – С. 149.
6. Когтев Г.М. Грим и сценический образ / Г.М. Когтев. – М., 1998. – 127 с.
7. Рогозин М.Я. Театральная пластика / М.Я. Рогозин. – М., 1980. – 211 с.
8. Рогозин М.Я. Музыкально-ритмическое воспитание / М.Я. Рогозин. – К., 1984.
9. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від 3-7 років / О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко. – 2-ге вид. – К. : Богдана, 2003. – 327 с.
10. Сорокина Н.Ф. Играем в кукольный театр: Программа “Театр – творчество – дети” / Н.Ф. Сорокина. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : АРКТИ, 2004. – 208 с.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2013.

Ульянова В.С. Детский кукольный театр как основная линия внеклассной работы в школе

Статья посвящена проблеме воспитания школьников средствами театрального искусства как существенной составляющей профессиональной подготовки внеклассной работе в школе. Рассмотрено ряд основополагающих утверждений, а именно: искусство как средство внеклассной работы в школе, как средство овладения навыками практической деятельности в социальной сфере; искусство как средство интернализации определенных норм, позиций и ролей; искусство как средство формирования ценностных ориентиров, установок; искусство как включение в активную творческую деятельность, как средство самореализации.

Ключевые слова: *театрально-сценическое искусство, детский кукольный театр, внеклассная работа в школе, актерское мастерство, художественно-эстетические категории.*

Ul'yanova V. Preparation of the future teachers of primary classes to pupils' socialization by means of a theatrical art

In scientific and pedagogical research the social function of art has been grounded (based). The children's drama art is the specific type of theatrical arts. Socialization of primary school pupils by methods of theatrical art means teaching children to use the elements of theatrical art in live situations in order to feel comfortable, to act confidently and appropriately. The analysis of content and operational components of preparing the future primary-school teachers didn't show adequate level of their readiness to socialization of primary school pupils by methods of theatrical art. The criteria of the future pedagogys' readiness to usage of the drama arts in the teaching and bringing-up process: social-pedagogical mobility, social and professional sensivity, artistic and socializing pedagogical skills have been defined.

Key words: *theatrical art, children's drama creativity, pupils' socialization, preparation of the future teacher of initial classes, social and pedagogical mobility, social and professional sensitivity, creatively-socializing pedagogical skills.*